

Státní oblastní archiv v Plzni - Státní okresní archiv Cheb

Archiv obce Újezd

1668 - 1945

Inventář

EL NAD č.: 653

AP.: 1510

Mgr. Ladislava Součková

Cheb 2009

Obsah

Úvod:	3
I. Vývoj původce archivního souboru	4 - 5
II. Vývoj a dějiny archivního souboru	6
III. Archivní charakteristika archivního souboru	7
IV. Stručný rozbor obsahu archivního souboru	8
V. Záznam o uspořádání archivního souboru a zpracování archivní pomůcky	9
Přílohy:	
Příloha č. 1: Seznam použitých pramenů a literatury	10
Příloha č. 2: Seznam použitých zkratk	11
Příloha č. 3: Popis členění inventárního seznamu	12
Inventární seznam	13 - 16

Úvod

I. Vývoj původce archivního souboru

Obec Újezd (Mähring) ležela 7 km severozápadně od Aše. Název obce se průběžně měnil. V roce 1382 obec nesla název Mering, v letech 1390, 1417 a 1555 se objevuje název Merring a Märring. Poté se již obec nazývá Mähring.

První písemná zpráva se datuje rokem 1331. Obec byla v majetku rodu Neubergů. Po roce 1400 obec přešla do rukou rodu Zedwitzů, kteří přechodem na evangelickou víru, přispěli k šíření protestantismu a konkrétně luteránství v Čechách. Újezd náležel k vikariátu chebskému a ašskému děkanátu. Místní obyvatelé chodili na mše do kostela sv. Mikuláše v Aši.

Většina obyvatel obce se věnovala zemědělství a těžbě dřeva. Bylo zde několik větších statků, mlýn a hostinec. V roce 1785 v obci stálo 36 domů.

Organizaci místní samosprávy předcházelo zrušení roboty a poddanství v roce 1848. Zákon o prozatímním obecním zřízení č. 170 ř. z. ze dne 17. března 1849 (tzv. Stadionovo prozatímní zřízení) zrušil dosavadní pravomoc panských vrchnostenských úřadů ve správě venkovských obcí, kde dosud zastupovali vrchnost venkovští rychtáři a konšelé, kteří byli pověřeni vykonáváním částečné a obecné samosprávy a zaručil nově ustaveným obcím základní práva, mezi něž patřily např. svobodné volby zástupců nebo samostatné vyřizování vlastní agendy. Obce se staly nejnižšími články a instancemi územní samosprávy.

Ke zvolení prvních zastupitelských sborů došlo po vydání volební instrukce ze dne 8. dubna 1850. V každé obci byly zřízeny dva orgány – na tři roky volený obecní výbor a obecní přestavenstvo. Obecní výbor byl kolegiální orgán, rozhodující většinou hlasů. Měl usnášecí a dozorcí moc a ze svého středu si volil obecní představenstvo – starostu a alespoň dva radní.

Po vydání Říjnového diplomu byl roku 1862 vydán rámcový říšský obecní zákoník, který měl v některých svých ustanoveních přímou platnost, zatímco jiné jeho předpisy byly realizovatelné po vydání zemských prováděcích zákonů. V roce 1864 vešlo v platnost obecní zřízení a volební řád pro Moravu a Čechy. Tato zřízení se vztahovalo na všechny obce s výjimkou statutárních měst a v mnohém navazovalo na Stadionovo prozatímní obecní zřízení.

Samostatnou obcí byl Mähring mezi léty 1850 - 1868. V roce 1868 se stal částí obce Krásná (Schönbach). K opětovnému osamostatnění Mähringu došlo až v roce 1905. Po celou dobu obec náležela k ašskému hejtmanství (1938 - 1945 Landrát Aš) a soudnímu okresu tamtéž.

V roce 1785 dle záznamu v kronice stál v čele Mähringu Johann Michael Korndörfer. V letech 1940 - 1945 vykonával úřad starosty Emil Wilfert. Další představitelé obce se nepodařilo dohledat.

V obci působily 2 spolky, a to od roku 1874 pohřební spolek "Freundschaft", který měl 62 členů a v roce 1889 byl založen spolek dobrovolných hasičů, čítající 38 členů.

Do roku 1839 zde fungovala tzv. putovní škola, poté již škola fungovala v pronajaté budově celoročně. Škola byla jednotřídní. V roce 1861 byla postavena nová budova školy, která sloužila až do roku 1928, kdy byla nahrazena novou školou (č. p. 44).

V roce 1885 byl založen hřbitov.

V roce 1890 v obci žilo ve 46 domech 295 obavatel. V té době zde byla jednotřídní škola, mlýn a pila.

Po vzniku ČSR vstoupila v platnost dvě zákonná nařízení č. 75/1919 Sb. zákon o řádu volení v obcích a č. 76/1919 Sb. o novele k obecnímu zřízení. Podle novely stálo v čele obce obecní zastupitelstvo (dříve obecní výbor), které si ze svého středu volilo obecní radu (dříve obecní představenstvo), tvořenou starostou a radními. Rada plnila rovněž funkci obecního trestního senátu, který byl tvořen obvykle starostou a dvěma radními.

Působnost obecního úřadu se dělila na samostatnou (správa obecního jmění a obecních záležitostí, dohled na bezpečnost majetku, péče o chudé a dobročinné ústavy, účast na správě místních škol, výkon policie) a přenesenou (záležitosti soudní, politické, vojenské, berní a důchodkové). Dohled nad obecním úřadem náležel okresnímu zastupitelstvu a zemskému výboru.

V období německé okupace pohraničí v letech 1938 - 1945 vstoupil v platnost říšskoněmecký systém a došlo k odstranění volitelnosti orgánů územní samosprávy. Vznikla tzv. Říšská župa sudetská (Reichsgau Sudetenland) a celé území se rozdělilo na venkovské a městské okresy (Landkreise a Stadtkreise). Ve venkovských okresech byly utvořeny úřady landrátů (Der Landrat) navazující na prvorepublikové okresní úřady. Došlo k faktické likvidaci územní samosprávy. Správu obce tak zastával pouze starosta. Zastupováním starostů byli pověřeni tzv. přidělcenci. Další obecní orgán představovala obecní rada, která zajišťovala kontakt mezi obecní správou a obyvateli obce. Kromě obecních radů existovali ještě poradci, kteří vykonávali poradní činnost pro starostu. Významný vliv na správu obce měl i zmocněnec NSDAP.

V roce 1939 zde žilo 175 obyvatel ve 40 domech. Obec se rozkládala na území 708 ha, z čehož 385 ha tvořily lesy.

S koncem 2. světové války v roce 1945 na základě vládního nařízení č. 4 ze dne 5. května 1945 svou činnost ukončila i místní obecní správa. Obec se sloučila se sousední obcí Štítary a správu nad nimi dočasně převzala Místní správní komise Újezd-Štítary (EL NAD 853).

Ke dni 3. 7. 1945 bylo v Újezdě evidováno ještě 46 německých obyvatel. V roce 1948 obec zanikla.

II. Vývoj a dějiny archivního souboru

O uložení dokumentů před převzetím do SOkA Cheb se nepodařilo zjistit nic bližšího.

Ve fondu se nedochovaly žádné písemné instrukce o způsobu vedení a uložení spisů a knih, žádný kancelářský, skartační nebo spisový plán. Některé spisy byly pouze označeny v pravém horním rohu číslicí, která se zřejmě přidělovala spisům dle časové posloupnosti, v jaké na obecní úřad přicházely a byly jím expedovány, bez jakýchkoli tematických souvislostí.

Písemnosti byli předávány do SOkA Cheb v následujícím pořadí.

1. 12. 7. 1954, přír. číslo 1374, 0,04 bm (kronika obce) z let 1932 - 1937; nalezeno bez záznamu o převzetí

2. 4. 5. 1993, přír. číslo 849, 0,12 bm (1 karton) z let 1940 - 1945; nalezeno bez záznamu o převzetí

.

III. Archivní charakteristika archivního souboru

Po jazykové stránce je archivní soubor výhradně německý.

Časový rozsah fondu je vymezen léty 1668 - 1945. Spisový materiál z tohoto období je mezerovitý.

V případě spisů je u inv. č. 1, 13 a 14 uvedena pouze přibližná datace. Datace je určena na základě historických souvislostí, vyplývajících z obsahu spisů. Na EL NAD jsou původně uvedeny archiválie, jejichž časový rozsah je vymezen léty 1932 - 1945. Po zpracování jsou ve fondu evidovány archiválie již od roku 1668 (inv. č. 3). Tyto nejstarší archiválie byly nalezeny v kronice obce (inv. č. 1 - 4).

Původně byla evidována 1 úřední kniha, při zpracování byla mezi spisy nalezena účetní kniha (inv. č. 29), čímž se jejich počet zvýšil na 2. Počet kartonů zůstal zachován.

Archivní soubor byl uspořádán dle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci fondů Archiv obce, který vydala Archivní správa MV v Praze dne 31. ledna 2000.

Archiválie jsou zařazeny do II. kategorie, pouze kronika obce je zařazena do I. kategorie (inv. č. 5).

V průběhu pořádacích prací nebyly žádné archiválie určeny k vnitřní skartaci. Ve fondu byly vzhledem k torzovitosti archivního souboru ponechány v malém množství účetní přílohy (faktury, účtenky, výpisy z účtů, příkazy k úhradě).

Fyzicky je archivní soubor poměrně dobře zachovalý, pouze spisy datované před rokem 1850 jsou poškozeny (nečitelné a rozmazané písmo, olámané okraje).

IV. Stručný rozbor obsahu archivního souboru

Archivní soubor zahrnuje období mezi léty 1668 - 1945. Je tvořen kronikou obce a spisy. Fond má vzhledem ke svému rozsahu pouze lokální význam. Lze jej využít zejména pro studium místní samosprávy. Za zmínku stojí kronika obce, vedená Horstem Ledererem, ředitelem místní školy, mezi léty 1932 - 1937, která je cenným zdrojem informací o historii, kulturních i společenských poměrech v obci v tomto období. Součástí kroniky je bohatá fotodokumentace, zachycující veškeré obytné domy a hospodářská stavení v obci i s jejich majiteli. Bohužel v kronice postrádáme údaje o představitelích místní samosprávy, které se vzhledem k torzovitosti archivního souboru nepodařilo až na výjimky dohledat.

V. Záznam o uspořádání archivního souboru a zpracování archivní pomůcky

Archivní soubor uspořádala, úvod napsala a inventární seznam sestavila v roce 2008 Ladislava Součková ve Státním okresní archivu Cheb.

Cheb, 20. 11. 2009

Mgr. Ladislava Součková

Seznam použitých pramenů a literatury

Alberti, K.: Beiträge zur Geschichte der Stadt Asch und Ascher Bezirkes, Band I, Asch 1934

Catalogus venerabilis cleri saecularis et regularis ..., Pragae 1938

Orth, Jan; Sládek, František: Topograficko-statistický slovník Čech ..., I. L. Kober, Praha 1870

Orts-Repertorium für das Königreich Böhmen, k. k. Staathalterei, Prag 1893

Orts-Repertorium für das Königreich Böhmen, k. k. Staathalterei, Prag 1913

Otto, J.: Ottův slovník naučný, XXIV, Praha 1906

Titmann, J.: Heimatskunde des Ascher Bezirkes, Asch 1893

Zákonník zemský království Českého, 1906

internetové stránky : www.asch-boehmen.de/d/bezirk/gemeinden2.htm

internetové stránky: www.zanikleobce.cz

Seznam použitých zkratk

AP	archivní pomůcka
bm	běžný metr
č.	číslo
č. j.	číslo jednací
č. p.	číslo popisné
EL NAD	evidenční list národního archivního dědictví
ha	hektar
inv. č.	inventární číslo
RAD	Reichsarbeitsdienst (Říšská pracovní služba)
Sb.	sbírka
SOAP	Státní oblastní archiv v Plzni
SOKA	Státní okresní archiv
stol.	století
str.	strana
tzv.	tak zvaný
viz.	videre licet (doslovný překlad z latiny "lze vidět")

<u>Popis členění inventárního seznamu</u>	<u>časový rozsah</u>	<u>inv. č.</u>
A: Předchůdce obecní samosprávy		
I. Spisový materiál		
I.1. Spisy		
1. Obec a její správa	[1701] - [1800]	1
2. Vrchnostenské záležitosti	1668 - 1773	2 - 3
3. Berní záležitosti	1762	4
A: Obecní úřad		
I. Knihy		
1. Knihy všeobecné správy obce	1932 - 1937	5
II. Spisový materiál		
II.1. Spisy		
1. Obec a její správa	1939 - 1945	6 - 9
2. Správa obecního majetku	1940 - 1943	10
3. Péče o bezpečnost a veřejný pořádek	[1938] - [1944]	11 - 18
4. Péče o veřejné ústavy a zařízení	1940 - 1945	19 - 20
5. Spolupůsobení ve státních záležitostech	1938 - 1945	21 - 28
III. Účetní materiál		
III.1. Účetní knihy	1941 - 1945	29
III.2. Účetní přílohy	1940 - 1944	30 - 31

Inventární seznam

Inv. č.	Signatura	Obsah	Časový rozsah	Ukl. j.
---------	-----------	-------	---------------	---------

A: Předchůdce obecní samosprávy

I. Spisový materiál

I.1 Spisy

1. Obec a její správa

1	Popis katastru, vzniku a osídlení obce, plán obce	[1701] - [1800]	N 1
---	---	-----------------	-----

2. Vrchnostenské záležitosti

2	Potvrzení o nezávěstnosti pohřešované osoby - Johann Michael Ritter, Adam Ritter	1773	N 1
---	--	------	-----

3	Kvitanice o úhradě dluhu	1668 - 1712	N 1
---	--------------------------	-------------	-----

3. Berní záležitosti

4	Soupis odvedených kontribucí v letech 1758 - 1762	1762	N 1
---	---	------	-----

B: Obecní úřad

I. Knihy

1. Knihy všeobecné správy obce

5	Kronika obce	1932 - 1937	K 1
---	--------------	-------------	-----

II. Spisový materiál

II.1. Spisy

1. Obec a její správa

1.2 Evidence občanů, domovské právo

6	Hlášení narození, sňatku, úmrtí	1939 - 1945	N 1
---	---------------------------------	-------------	-----

7	Seznam narozených dětí	1939	N 1
---	------------------------	------	-----

8	Rodné listy	1940	N 1
---	-------------	------	-----

Inv. č.	Signatura	Obsah	Časový rozsah	Ukl. j.
1.4 Obecní funkcionáři a zaměstnanci				
9		Mzdové záležitosti - platby za práci pro obec, náhrada mzdy pro starostu obce	1941 - 1944	N 1
2. Správa obecního majetku				
2.3 Rozpočtové hospodaření				
10		Kalkulace rozpočtových nákladů obce	1940 - 1943	N 1
3. Péče o bezpečnost a veřejný pořádek				
3.1 Bezpečnost osob a majetku				
11		Hlášení pobytu	1939	N 1
12		Jmenné seznamy obyvatel	1939	N 1
13		Hlášení cizinců - jmenný seznam	[1943] - [1944]	N 1
3.5 Pracovní záležitosti				
14		Říšská pracovní služba (RAD) - hlášení o povolání žen, soupisy žen (rok narození 1922-1924)	[1938 - 1943]	N 1
3.7 Stavební a požární záležitosti				
15		Potvrzení o zahájení stavby, žádost o stavební povolení	1939 - 1941	N 1
16		Drobné stavby soukromého charakteru - stavební dokumentace, plány obytných domů a drobných hospodářských staveb	1939 - 1944	N 1
17		Stavba propusti obecního rybníka - korespondence, stavební dokumentace, plány	1941 - 1943	N 1
18		Elektrifikace obce - předběžná finanční analýza	1941	N 1
4. Péče o veřejné ústavy a zařízení				
4.1 Chudinství a sociální péče				
19		Péče o chudé - vánoční příspěvky domácnostem, příkazové listy k výplatě podpor a příspěvků	1939 - 1945	N 1
20		Podpory domácností - žádosti o přidělení podpory, zamítnutí žádosti, rozhodnutí o přidělení, soupisy	1942 - 1945	N 1

Inv. č.	Signatura	Obsah	Časový rozsah	Ukl. j.
---------	-----------	-------	---------------	---------

5. Spolupůsobení ve státní záležitostech

5.1 Vojenské záležitosti

21	Branci - evidenční karty dle roku odvodu 1938 - 1944, soupisy	1938 - 1944	N 1
22	Vojenské osoby - evidence pobytu a pohybu	1940 - 1941	N 1

5.2 Záležitosti daňové a katastrální

23	Daňové výměry a přehledy	1941 - 1944	N 1
24	Daň občanská	1941	N 1
25	Daň živnostenská	1941 - 1942	N 1
26	Daň z nemovitostí a půdy	1941	N 1

5.3 Živnostenské záležitosti

27	Řemeslné živnosti - povolení, ukončení činnosti	1942	N 1
----	---	------	-----

5.4 Zemědělství, lesnictví, myslivost, rybolov

28	Sčítání hospodářských zvířat - nařízení, sčítací listy, seznamy, určení poplatků	1941 - 1945	N 1
----	--	-------------	-----

III. Účetní materiál

III.1 Účetní knihy

29	Kniha denních uzávěrek	1941 - 1945	K 2
----	------------------------	-------------	-----

III.2 Účetní přílohy

30	Pokyny k vedení obecního účetnictví, účetních deníků - všeobecně	1940 - 1944	N 1
31	Účetní přílohy - faktury, účtenky, výpisy z účtů, příkazy k výdeji	1941 - 1944	N 1

Název archivní pomůcky: Archiv obce Újezd
Značka archivního souboru: AO Újezd
Časový rozsah: 1668 - 1945
Počet evidenčních jednotek: 3 (2 úřední knihy, 1 karton)
Počet inventárních jednotek: 31
Rozsah v bm: 0,16 (úřední knihy - 0,05 bm, karton - 0,11 bm)
Stav ke dni: 20. 11. 2009
Zpracovatel(é) archivního souboru: Ladislava Součková
Zpracovatel(é) archivní pomůcky: Ladislava Součková
Počet stran: 17
Počet exemplářů: 5
Schválil: Mgr. Karel Halla
20. 11. 2009 - č.j. SOAP/020 - 0733/2009